

MINUTIS

LAIKRASTIS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI

Nr. 92 (329)

Memmingenas, 1947 m. rugpjūčio 21 d.

II metal

Nebus specialios Kongreso sesijos Europa gaus paramą tik kitais metais

DIDELIS BRITŲ NUSIVYLIMAS * AMERIKA LAUKS SUDARYMO BENDROJO ATSTATYMO PLANO * MARSHALLIS
RAGINA AMERIKIECIUS REMTI BADAUJANČIAS TAUTAS

Vašingtonas (Dena). Vienoje spaudos konferencijoje prezidentas Trumanas pareiškė, kad jis nemato reikalo suaukšti šiuo metu specialią Kongreso sesiją. Ryšium su tuo pareiškimu Vašingtone daromos išvados, kad nei D. Britanija, nei kita kuri Europos valstybė, artimiausių septynių mėnesių laikotarpyje, negali tikėtis pozityvios amerikiečių paramos. Amerikiečių Kongresas susirinks normaliu būdu tik 1948 m. sausio mėnesį. Šitie Vašingtono diplomatiniai sluoksniai spėjiojimai yra remiami šiais ypatingais motyvais: 1. Prezidentas Trumanas padarė savo pareiškimą nežinrind, kad viceministeris Claytonas ir trys vadovaujantieji JAV pasiuntiniai Europoje pranešė užsienio reikalų ministeriui Marshalliui, jog speciali Kongreso sesija yra tik vienintelis kelias suteikti Europai paramą. 2. Prezidento išsireikšimų tvirtumas ir jo vengimas pasisakyti dėl britų krizės, leidžia suprasti, jog greitas paskutiniųjų laikų įvykių vystymasis nepaskatino jį daryti savo planų revizijos.

Oficialūs britų sluoksniai Vašingtone pareiškia, kad prezidento Trumano nusistatymas turi būti vertinamas kaip nepalankus ženklas britų — amerikiečių finansinėms derbyboms. Reuterio korespondentas rašo, jog brituose nėra slėpiamas nusivylimas, kurį išaukė prezidento pareiškimas. Ryšium su tuo esą atsisakyta nuo bet kokios galimybės paskubinti suteikimą Europai paramos pagal Marshallio planą. Manoma taip pat, kad joks kraštas, kokioje jis kritiškoje būklėje bebūtų, negali tikėtis paramos, kol nebus sudarytas bendrasis atstatymo planas visoje pilnumoje.

NAUJAS MARSHALLIO ATSISAUKIMAS
Rio de Janeiro (AP). Užsienio reikalų ministras Marshallis, Rio de Janeiroje per ra-

diją pasakiojo kalboje, kreipėsi į amerikiečių tautą, rikalaudamas dvigubą padidinti savo pastangas aprūpinti maisto produktais badaujančias Europos ir Azijos tautas. Nežiūrint, kad jau praėjo du metai nuo karo pabaigos, vistiek karo sunaikinimų sunkumai slegia milijonus Europos žmonių.

Blogiausias buvusiojo karo palikimas esąs „tuščia lėkštė“. Simtai milijonų vyrų moterų ir vaikų alkani eina gulti ir tai tęsiasi jau ilgą laiką. JAV nori matyti vėl nuo karo sunaikinimų atstatytą pasaulį, kuriame mokslo pagalba išsivystytų visuotinis gerbūvis.

Marshallis pasakė: „Mes žinome, kad ypatingos paramos reikalus tuojau atpuls, ko greičiau Europos ir Azijos tautos atsisistos ant savų kojų“. Degeruotame pasaulyje Jungtinės Tautos negali tikėtis išlai-

kyti nė to gerbūvio laipsnio, kuris dabar yra. Atstatymas negali būti įvykdytas esant maisto trūkumui. Karai atsiranda dėl priespaudos ir nedatekliaus. Pastovi taika yra galima tik laisvame ir viskuo aprūpintame pasaulyje.

Marshallis baigė šiais žodžiais: „Mes neturėtume užmiršti, jog milijonai mūsų priteisų visame pasaulyje nusivylę meldžia: „mūsų kasdieninės duonos duok mums šiandien.“

TRUMANAS SIUNČIA ATSTOVĄ PAS
SVENTĄJĮ TĖVĄ

Vašingtonas (AP). Prezidentas Trumanas paskelbė, kad jo asmeniškas pasiuntinys Myron C. Tayloras yra pakeliui į Romą. Jis vyksta pas popiežių Pijų XII aptarti taikos galimybes, kad būtų galima sutvarkyti pasaulyje naują moralinę santvarką ir pašalinti negeroves.

Churchillis gina laisvąjį ūkį

JIS PRANASAUJA ANGLŲ TAUTAI DIDELIUS SUNKUMUS * PARTIJOS INTERESUS VYRIAUSYBĖ VERTINA LABIAU UŽ KRASTO INTERESUS

Londonas (UP). Savo, per radiją britų tautai pasakiojo, kalboje Winstonas Churchillis pareiškė: „Vienintelis kelias išvesti mūsų kraštą iš ūkiškųjų sunkumų yra laisvoji verslininkystė. Jei jūs dabar pasiduodate totalitarinei prievartai ir suvaržymams mūsų nacionalinio gyvenimo bei mūsų darbo jėgų, tai prieš jus stovi begalinė virtinė vargo ir sunkumų, kurie pirmiausiai pasireiškia kaip nacionalinis bankrotas, toliau seks badas, o galop emigracija, ir jei tik ne išmirimas, didžiosios dalies šios salos gyventojų“.

Toliau jis kaltino darbiečių vyriausybę už statymą partijos interesų aukščiau už krašto interesus. Vadovaujantieji vyrai esą

„klasių neapykantos“ apėsti ir labiau interesojaši patenkinti saviškių kraštutinio-
sius pageidavimus, negu spręsti sunkias problemas, prieš kurias dabar atsidūrė kraštas. Nesą jokios abejonės dėl darbo partijos silpnumo ir neryžtingumo. Kai pagalvojama, jog dabar dirbančiųjų skaičius esąs 400.000 didesnis, kaip buvo 1939 m., jog dėl žemės ūkio mašinų patobulinimo krašte esą galima pagaminti žymiai daugiau maisto produktų, jog kasyklos turinčios geresnes mašinas, jog žymiai daugiau laivų esą vandenynėse negu bet kada anksčiau, jog amerikiečių paskola teikianti milijonų paleigvinių, tai esą sunku patikėti, kad vyriausybė nenori prisiimti kaltinimų už dideles klaidas ir kad daug sunkumų bei suvaržymų esą galima išvengti.

Churchillis baigė sakdamas: „Tik eidama laisvės keliu Anglija gali grįžti į gerbūvį. Aš tiek nekaltinu vyriausybės už jos klaidas, bet aš peikiu jus už klaidingus rinkimus, nes jūs daugiau partijų teorijomis ir dogmomis rūpinatės, negu tuo, kaip atgauti mūsų stiprybę“.

VYRIAUSYBĖ POSEDZIAUJA

Londonas (Dena/Reuter). Britų ministerių kabineto nariai sekmadienį po pietų buvo susirinkę ministerio pirmininko įstaigoje nepaprasto posėdžio. Dalyvavo visi ministrai, išskyrus dabar esančius užsienio-
re. Apie pasitarimų turinį nieko nepranešama.

RUMUNIJOS VALIUTOS REFORMA

Bukareštas (Dena) Rumunijoje paskelbta valiutos reforma. Už 20.000 senųjų lejų bus išmokėta 1 nauja leja. Kartu įsakyta auksą, devizas (svetimą valiutą) ir vertybinius popierius deponuoti valstybiniame banke. Už tas vertybes busią atlyginta naujuoju kursu.

* Amerikiečių okupuotose zonose Vokietijoje ir Austrijoje gyvena iš viso 26.000 kareivių ir amerikiečių civiliųjų tarnautojų šeimos narių. Jų tarpe yra 3.000 mokyklinio amžiaus vaikų.

Petkovas nuteistas mirti

Sofia (Dena). Buvęs bulgarų opozicijos ūkininkų partijos lyderis Nicolas Petkovas yra nuteistas pakarti. Petkovas buvo kaltinamas kenkimu valstybės saugumui, organizavimu sabotažo aktų ir ardyimu bulgarų armijos drausmės. Kiti keturi, kartu kalintieji, aukšti karininkai nuteisti ilgo kalinimo bausmėmis.

Dėl taikos su Japonija

Vašingtonas (Dena/Reuter) Jungtinės Amerikos Valstybės vėl kreipėsi į Sovietų Sąjungą kviesdamos dalyvauti vienuolikos valstybių konferencijoje dėl taikos sudarymo su Japonija. JAV paneigia sovietų tvirtinimus, jog šiame klausime JAV veikiančios vienašališkai ir priešingai Potsdamo susitarimams.

JAV užsienio reikalų ministerijos memorandumu, kurį sovietų pasiuntinio atstovui perdavė Marshallio artimas bendradarbis Charles E. Bohlenas, sakoma: „Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybės yra nuomonės, kad nei Užsienio Reikalų Ministerių Taryba, kokia ji buvo sudaryta Potsdamo, nei sovietų pasiūlytoji taryba, kuri turi būti sudaryta iš keturių didžiųjų valstybių atstovų, nėra tinkamos korporacijos, kad galėtų išspręsti Japonijos taikos klausimą. JAV lieka prie savo nuomonės, kad sutarties projektas su Japonija turi būti paruoštas pasiūlytosios vienuolikos valstybių konferencijos, todėl JAV tęs šia linkme savo darbą net ir tuo atveju, jei Sovietų Sąjunga atsisakys toje konferencijoje dalyvauti.“

* JAV policija praneša, kad į Ameriką atvežama padirbtų dolerių banknotų. Bet policija nenurodo iš kurio krašto netikri pinigai įvežami. (AP)

* Italų laikraščiai praneša, apie ištrėmimą apaštališkojo nunciojus iš Albanijos. UP

Pabaltiečiai nenori grįžti

POLICIJOS PREZIDIUMO KVIETIMAI SU GRASINIMAIS

Nuernbergas (Dena). Vienaame Nuernberge įvykusiame susirinkime, kuriame dalyvavo 30 Nuernberge gyvenančių pabaltiečių, sovietų pulkininkas Burašnikovas reikalavo repatrijuoti į savas tėvynes. Jis užtikrino, jog kiekvienas kuris norės grįžti bus nugabentas į savo senąją tėvės vietą ir kad kelionė tęsis ne ilgiau kaip 20 dienų.

Politinio pobūdžio klausimai nebuvo statomi ir šiaip dėl grįžimo nebuvo daroma spaudimo. Norintiems grįžti susirinkimo vietas pulkininkas nurodė: Ansbachą, Stuttgartą ir Hersfeldą. Jis pažymėjo, jog iš batų esąs gavęs daugelį laišky, kurie esą suteiktę grįžti ir kuriems senose tėvynėse labai patinka. Šitie Burašnikovo išvedžiojimai susirinkusiųjų buvo palydėti skardžiu

Šios dienos numeryje:

NEBUS SPECIALIOS KONGRESO SESIJOS

PABALTIEČIAI NENORI GRĮŽTI

DUONA DUODA TAIKĄ

AUKLĖJIMO KLAUSIMAI TREMTYJE

TREMTINIŲ ATSTOVUS PERRENKANT

ANTPUOLIS PRIES PABALTIEČIUS ir kt.

BUY. INDONEZIJOS MIN. PIRM. AMERIKOJE. Buvęs Indonezijos ministras pirmininkas Sutan Sjahrir atvyko į New Yorką ginti Indonezijos reikalų Saugumo Taryboje. (Dena-Bild)

Sovietai kaltina graikus

Maskva (Dena/Reuter) Sovietų pasiuntinio atstovas Atėnuose, kaip praneša sovietų žinių agentūra „Tass“, savo vyriausybės vardu graikų užsienio reikalų ministerijai įteikė protestą dėl „brutalaus suėmimo tarnautojų, dirbančių sovietų pasiuntinybėje ir kitose sovietų institucijose Graikijoje“.

„Tass“ praneša, kad asmenys, kurie palaiko santykius su sovietų prekybinėmis atstovybėmis esą blogai traktuojami. Policija sulaikanti graikų piliečius, juos tardanti ir areštuojanti vien už atsilankymą sovietų pasiuntinybėje. Pavyzdžiui Salonikuose, sovietų valdininkai esą pavesti policijos priežiūrai, kuri kartais pasireiškianti brutaliu atsinešimu.

„Tass“ skelbia, kad visos tos ir kitos graikų policijos neteisėtus priemonės turi tikslą trukdyti sovietų pasiuntinybės ir sovietų prekybos delegacijos valdininkams

savo pareigų vykdymą. Tai esąs mėginimas ūkinius ir kultūrinius rusų — graikų santykius paversti nebeįmanomais. Tos priemonės esančios nesuderinamos su normaliu diplomatiniais santykiais tarp Sovietų s-gos ir Graikijos palaikymu.

PANAMERIKOS SAVISAUGOS KONFERENCIJA

KONFERENCIJOS UZDAVINYS PRIIMTI „SOLIDARUMO PAKTĄ“ * BENDRAS FRONTAS PRIES AGRESORIŲ * MASKVA NEPATENKINTA

Rio de Janeiro (Dena). Panamerikos (Pietų ir Šiaurės Amerikos) valstybių konferencija dėl apsigynimo Amerikos kontinento buvo atidaryta penktadienį po pietų Petrolyje, viename Rio de Janeiro priemiestyje. Konferencijos uždaramė posėdyje Brazilijos užsienio reikalų ministras Paul Fernandes buvo išrinktas pirmininku. Vidurio Amerikos valstybė Nicaragua yra vienintelė valstybė, kuri nebuvo pakviesta į konferenciją, nes, kaip BBC praneša, ten vyriausybė perversmu įgijo valdžią.

Konferenciją atidarė Brazilijos prezidentas Gasparas Dutra. Amerikos tautų atstovams, susirinkusiems iš 20 valstybių, savo kalboje jis pareiškė, kad savo siekimuose prie moralinės vienybės pasaulis dar nesąs toli pažengęs. Tik Jungtinės Tautos tūkian cios vlti. Amerikos valstybių kašnynystės santykiai, kurie dešimtmečiais esą buvę geri, dabar, priėmus konferencijai patiektą „solidarumo paktą“, įgysią praktišką reikšmę. Faktas, kad kai kurios tautos nepasiduoda tarptautiniams patvarkymams, verčia Amerikos valstybes sudaryti bendrą frontą prieš agresorius.

Manoma, jog nebus didelės klaidos prileidus, jog Dutra, kuris neseniai savo krašte uždraudė komunistų partiją, sakdamas šiuos žodžius, turėjo galvoje Sovietų Sąjungą.

Jungtinių Amerikos Valstybių užsienio

reikalų ministras G. C. Marshallis konferencijoje pasiūlė, jog būsimoj karo atveju kokios nors Vakarų pusrutulio priklausančios valstybės neutralumas turi būti paskelbtas neįstatyminiu. Šis pasiūlymas buvo apribuotas dviejų trečdalių Amerikos valstybių delegatų.

Viename per Maskvos radiją paskaitytame, straipsnyje sakoma, kad ši konferencija esanti susaukta tam, kad JAV būtų įgalintos kariniai pilnai pavergti Pietų Amerikos valstybes, Argentina esanti JA Vals tybėms daugiausiai rūpesčio sukėlus, nes ji esanti labiausiai pažangi ir ūkiniai pajė-

giausia valstybė, kuri pakartotinai esą mėginus išvengti JAV įtakos. Be to, Argentina esą mėginusi pati organizuoti Pietų Amerikos valstybių bloką. Mexika, Kolumbija ir kelios kitos valstybės esą taip pat beviltiškai mėginusios atsispirti bandymams pasidaryti Jungtinių Amerikos Valstybių „kolonijomis“.

* Nuo rugpjūčio 11 d. iš didesnių Vakarų Vokietijos miestų anglų — amerikiečių zonose yra galimas telefoninis pasikalbėjimas su JAV. (Dena)

* Eva Peronienė baigė savo kelionę Europoje ir išskrido atgal į Argentiją.

Vėl kalba apie separatinę taiką

San Francisco (UP). Herbertas Hooveris spaudos atstovams pareiškė, kad JAV su buvusiais priešais kraštais turi sudaryti separatinę taiką nežiūrint Rusijos ir nuo jos priklausančių kraštų priešingai nusistatymo. Jis pasakė: „Jau praėjo du metai nuo karo pabaigos, ir vis dar pasaulis tebėra be taikos. Ukis yra sugriautas ir daugelyje kraštų siaučia badas.“ Viena vienintelė tauta „dėl savo destruktinio nusistatymo ir dėl atsisakymo bendradarbiauti“ esanti už tai atsakominga. Jei norima išvengti katastrofos, tai Rusija turi prisidėti prie bendradarbiavimo, o jei ne, taika turi būti sudaryta ir be jos. „Jei šie abu keliai nebus praskinti, tai JAV turi likti iki dantų gink-

luotos ir atliekamas maisto produktus turi tiecti badaujančioms tautoms“.

* Sovietų karinės valdžios paliepinu, daugelyje vietų jų okupuotoje Vokietijos zonoje yra nuimama geležinkelio linijų ant rieji begiai. (Dena)

* Hamburgo radijas praneša, kad Heinrichs Lohse, savo laiku buvęs „Ostlando reichkomisaras“, kartu su kitais vokiečių „gauleiteriais“ ir gestapo valdininkais yra kaltinamas byloje, kuri prasidės šią savaitę Bielefelde. Lohse turės atsakyti už savo veiklą, einant Hamburgo apygardos „gauleiterio“ pareigas. Dėl kaltinimo už nusikaltimus kaip „reichskomisar“ nieko negirdėti.

EUROPOS LIKIMAS 1947 M.

(iš T.N.Y.T.)

DUONA DUODA TAIKĄ

SIR JOHN BOYDO PASKAITA

Politinės priemonės yra reikalingos karams sutrukdyti, bet jos galėtų ir vėl nepasiekti tikslo, kaip anksčiau kai kada yra nepasiekusios. Taisiai laiduoti niekada nepakako vien politinių sutarčių ir jų nepakaks. Taiką tautos turi pamažu kurti bendromis jėgomis ir stengtis surasti tikrai patikimas priemones, kurios būtų naudingos visiems ir pašalintų pagrindines karų priežastis. Tik be atvangos bendradarbiaujančių gyvenimui būtinųjų dalykų kūrime, tarp tautinė politika galės būti perkelta į įtartinėjimą, nepasitikėjimo ir baimės atmosferą ir augančio susipratimo ir vienybės gero troškimo atmosferą.

Norėdamos skatinti šį bendradarbiavimą tarp tautų, Jungtinės Tautos įsteigė tam tikrą organizaciją. Čia norėčiau trumpai pavaizduoti, kaip viena iš šių organizacijų, mitybos ir žemės ūkio įstaiga, dažniausiai vadinama F.A.O. (Food and Agricultural Organization), stengiasi pašalinti didžiulias negeroves, teikiančias progą karams kilti. Ši organizacija stengiasi panaudoti priemones, kurios gali turėti pagrindinę reikšmę taikai išlaikyti.

Keturiasdešimt septynios valstybės, tos įstaigos narsės, pasiėmė milžinišką uždavinį, kurį tačiau galima paprastai paaiškinti. Būtent, norima tautų mitybos lygmenį pakelti atitinkamuose kraštuose ir bendromis jėgomis siekti, kad ateityje visų kraštų tautos neberekėtų kęsti maisto stiglias. Jungtinių Tautų mitybos ir žemės ūkio įstaiga remiasi teorija, kad gali būti patiekama maisto visiems pakankamai. Viso pertekusiam pasaulyje badas ir skurdas yra mūsų kultūros dėmė ir pražūtinga silpnė. Jie yra karų priežastis ir turi dingti.

Neliesiu šio klausimo moralinės pusės, jai nereikia argumentacijos. Aš kalbėsiu tik apie faktus.

Net ir normaliu taikos metu 1/3 žmonijos stigo maisto, kad galėtų gyventi sveikai. Ir pasiturinčiuose kraštuose, kaip Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir D. Britanijoje, reikėtų beveik visų maisto dalykų, be miltinių gaminių, patiekti nuo 50 iki 70% daugiau kaip prieš karą, kad gyventojai galėtų mirti taip, jog jų sveikatos būklė būtų vidutiniškai gera.

Daugiau kaip pusė žmonijos gyvena ūkis kai atsilikusiuose kraštuose — ten gyventojai negauna pakankamai valgyti, o dalis jų kai kada ir bada mato. Tuose kraštuose maisto dalykų produkcija turėtų būti žymiai padidinta, kad būtų pakankamai gaminama norint pasiekti patenkinamą gyventojų sveikatos būvį.

Kitais žodžiais tariant: jei visų žmonių gaus maisto tiek, kiek gauti kiekvienas turi teisę, tai pažangios technikos kraštų viša maisto produktų gamybą ilgus metus turės garantuotą rinką, o žemdirbiystė vystysis ir klestės visuose kraštuose.

Žemdirbiystės klestėjimas turės įtakos kitoms pramonėms. Stambius maisto produktų kiekius galima tiekti tik tada, kai bus pagaminama daugiau žemės ūkio mašinų, irankių ir trąšų. Šių gaminių, žinoma, la-

biausiai reikia atsilikusios technikos kraštuose; be šių dalykų dar reikia reguliuoti vandenį, kad būtų galima laimėti daugiau žemės maisto produktų gamybai. Kiekant žemės našumą, turės atsirasti daug antrinių pramonės šakų, kurios tenkintų modernios žemdirbiystės ir modernaus žemės ūkio gaminių transporto reikmę. Kiek ūkininkams geriau seksis ir kiek padidės darbo prekyboje ir pramonėje, lygiai tokiu pat mastu pakils vartojamųjų gėrybių paklausa atsilikusiuose kraštuose.

Du trečdaliai žmonijos gyvena kaimuose. Nepažangiausiuose kraštuose daugumas labai skursta. Jau ir nedidelis jų gyvenimo lygmens pagerinimas — nedidelis daugelio milijonų žmonių perkamosios galios pakėlimas — nepaprastai išjudintų pasaulines rinkas.

Žmonija išvaduoti iš maisto stiglias yra daugiau, negu šūkis. Net daugiau, nekaip humanus tikslas. Čia galėtų būti milžiniško ūkinio kilimo pradmė, atsirastų naujų progų gauti darbo pramonėje ir žemdirbiystėje ir igitųjų tarpti savo jėgomis, ko taip gyvai reikia mūsų ūkinei ir socialinei sistemai.

Kiek tie dalykai patarnautų taikai išlaikyti? Pirmojo D. karo metu pramonė išgyveno konjunkcijos palubes. Darbo buvo visiems ir didelės algos. Kiekvienam žemės ūkio gaminiui buvo rinka. Bet praslinkus keletai metų po karo, rinkos pradėjo siaurėti, kainos krigti, gamyba mažėti, nedarbas plisti neįsivaizduotu būdu, o įkandinėjo skurdas. Žemė pūlymavo, o žmonės privalejo maisto, fabrikai nedirbo, o jų gaminių itin reikėjo, bankai likvidavosi tuo metu, kada buvo pasigendama produktų investicijos.

Nedarbas ir skurdas Vokietijoje paruošė dirvą nacionalsocializmui. Milžiniška ūkio depresija suteikė demagogams progą žadėti bedarbiams darbą, maistą ir naują gyvenimo turinį. Šitas pažadas rėmėsi jų galybe.

O paskui mes išgyvenom antrąjį D. karą. Ir vėl pramonė dirbo visa sparta, suteikdama visiems darbą ir geras atlyginimus, ir vėl buvo rinka visiems žemės ūkio gaminiams.

Dabar iškyla didelis klausimas: ar pramonė ir žemės ūkis silks žemyn ta pačia kreve, kaip po pirmojo karo, kai pastarojo karo padariniai bus išlyginti?

Jei tai atsitiktų, tai puolimas būtų ko gero gilesnis, o iš jo seką padariniai — daug pražūtingesni. Per pirmąjį karą pramonės našumas pakilo 15%. Antrajame D. kare Jungtinėse Amerikos Valstybėse jis pastarųjų dešimtemių technikos pažangos dėka pakilo 100%. Kituose kraštuose pramonės našumas taip pat yra pakilęs. Amerikoje žemės ūkio našumas, tenkas tiek vienai darbo valandai, tiek vienam darbininkui, yra didesnis, nekaip prieš karą. Būtų neleistina tautoms dar kartą puliti į ūkinį smukimą. Todėl jos jau dabar rūpinasi garantuoti rinkas. Rimtai gresia ūkio karies, kokį teko žmonijai išgyventi prieš pirmąjį D. karą. Bet jei dabar rinkos liks apribo-

tos ir negalės paimti, ką pagamins modernioji pramonė ir žemės ūkis, gali vėl tėti daryti nacionalines ir tarptautines sutartis dėl gamybos mažinimo. O šitas dalykas, nors ir esant visko pertekusiems, be abejo, sukeltų nedarbą ir skurdą, kaip prieš antrąjį D. karą. Vargas paruošia dirvą demagogams ir stumia žmones į smurtą. Modernus pasaulis turi ūkiskai plisti. Jeigu jis trauktųsi, tai žlugtų pramonė bei finansai, ir milijonai žmonių atsidurtų skurde. Jeigu nėra progos išsiplėsti, kurioje nors vietoje įvyksta sprogdimas; o tokios žarijos vienoje vietoje šiandien reiskia pasaulio gaisrą.

Pasaulinio mitybos plano, kurio pagrindinė mintis yra pasaulio gelbėjimas nuo stiglių, pranašumas yra tas, jog jis gali būti įvykdomas tik tada, jei pasaulio ūkis išsiplės. Pasaulio mitybos planas operuoja šiuo ūkiniu išsiplėtimu, kurdamas rinkas toms gėrybėms, kurių žmonės labiausiai privalo. Žemės ūkio gerovė ir žemės ūkio darbininkų gyvenimo lygmens pagerinimas pakels plačių sluoksnių galią ir sustiprins mūsų dienų ūkinį taikos pagrindą.

Praėjusių metų gegužės mėnesį JT mitybos ir žemės ūkio įstaiga Vašingtone susirinkusių kraštų atstovų buvo paprašyta sudaryti ilgalaikę programą mitybos ir žemės ūkio klausimams spręsti. JT institucijoje atsivajamoms vyriausybėms F.A.C. pasiūlė steigti pasaulinę mitybos vadybą, kurios tiesioginis uždavinys būtų garantuoti visiems žmonėms sveikatai išlaikyti reikalingą maisto kiekį, o taip pat pakelti žemės ūkio darbininkų gyvenimo standartą, atsižvelgiant į pasaulinio ūkio rutuliojimą. Buvo imtasi atitinkamų priemonių šioms tikslams siekti. Įsteigta paruošiamoji komisija, kad suplanuotų atitinkamus potvarkius. Jei tuos susitarų dėl praktiškai įvykdomo plano, pagal kurį sektųsi įkūnyti F.A.C. siūlymus, aš tikiu, kad nuo to prasidėtų geresnio naujo pasaulio kūrimas.

Mano tvirtu įsitikinimu turi būti priimtas šitas arba kitas planas, turis tuos pačius tikslus — naujų rinkų radimą visiems gyventojams darbo parūpinimą ir pakankamą maistą visiems, — jei norime išgelbėti savo kultūros pasaulį. Mokslas atpalaidavo milžiniškas naujas jėgas, kurių neįmanoma nuslopinti. Jas reikia arba priversti žmonijai tarnauti arba jos siautės naujame kare.

Bet jei šios milžiniškos jėgos būtų įkintytos kurti tam, ko žmogus privalo pilnutiniam gyvenimui, tai tada dabar išgyvenamosios krizės yra tik gimdymo skausmai naujos didelės taikos ir ištelių epochos, kurioje žmonija pakils į didesnes kūnines ir kultūrinės gerovės aukštumas, kurių nėra buvusi iki šiol pasiekusi jokia tauta.

(„N. Auslese“ Nr. 6)

PC IRO pradeda dirbti

Zeneva (Dena/INS). Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos paruošiamajai komisijai (Preparatory Commission for the International Refugee Organisation — PC IRO) pradėjus Zenevoje veikti, Sveicarijos spaudoje pastebimas vis didėjantis susidomėjimas jos veikla. Likimas 1.300.000 Europoje besirandančių pabėgėlių yra priežastimi komentaramų dėl naujosios komisijos pasisekimų galimybių.

Nuomonių centrą sudaro klausimas: ar šitie pabėgėliai nenumatomam laikui pasiliks Europos stovyklose, ar naujoji organizacija turėsianti šitos problemos išrisime daugiau pasisekimo kaip jos pirmtakė UNRRA. Šios problemos išsprendimas priklausos nuo to, kiek, IRO organizacijai paraginus, tu užmirštų žmonių sugrįšį ir savo tėvynės, arba kaip jai pasiseks sukurti jiems naują tėvišką naujuose kraštuose.

Dauguma Sveicarijos laikraščių turi mažai vilties, kad IRO pasiseks prikaltinti pabėgėlius grįžti į savo kraštus.

Bendrai yra laikoma, jog reikia kuo greičiausiai išspręsti apgyvendinimo klausimą su prielaida, kad JAV kongresas sutiksias priimti pusę milijono benamių į JAV ir kad kitos valstybės paseksiančios tam pavyzdžiui. Kitu atveju liktų tikrai daugybė metų bėgyje palaipsniui prieiti prie to klausimo išsprendimo, leidžiant atskiroms vyriausybėms imigruoti mažoms grupėms geriausių darbininkų su savo šeimomis.

Vis dėlto IRO padarė eilę nutarimų, kuriuos ji imasi didelių uždavinių.

Ligšiolinio laikinojo PCIRO sekretoriaus, Arthuro Altmeyero, įpėdiniu buvo vienbalsiai išrinktas William Hallam Tuck iš Baltimorės, iš Marylando, kuris jau 1915 m. dalyvavo Herberto Hooverio šelpimo organizacijoje. Jo pavaduotoju išrinktas Sir

Zinomas Amerikos radijo komentatorius E. Malone atvyko į Europą. (Dena-AOA-Bild)

Arthur Rucker, prityręs britų sveikatos ministerijos narys.

Šių dviejų vyrų rankose glūdi aukščiausias globos vadovavimas, maždaug 850.000 pabėgėlių, kurių dauguma randasi Vokietijos bei Austrijos amerikiečių, britų ir prancūzų zonų stovyklose. Kitiems 450.000 pabėgėlių, besirandančių kituose Europos kraštuose ir negyvenančių stovyklose, turi būti suteikta juridinė apsauga.

Sunkiausia problema, prieš kurią stovi Tuck ir Rucker, yra aukso stoka. Tik nedaug kraštų iki šiol iš anksto įmokeję savo mokesčius IRO organizacijai. Galvojama kad pinigų sumos, kurios bus gautos sekančių mėnesių bėgyje, turėsiančios lemiiančią įtaką į komisijos veiklos apimtį.

Trečiojoje IRO sesijoje tarp kitko buvo paryti sekantieji nutarimai: leisti išmokėti apgyvendinimui pinigų, kai tik finansinė PCIRO padėtis tai leisianti, kad tokiu būdu paremti nuolatinį naujakurių apgyvendinimą šeimomis. Sudaryti instanciją, kuri nešališkai nustatinėtų, kas yra tinkamas IRO globai.

Itraukti tam tikras Austrijos gyvenančias „Volksdeutsche“ arba vokiškai kalbančių pabėgėlių grupes į sąrašą tų, kuriems turėsianti būti suteikta juridinė apsauga ir kurie turėsianti būti naujai apgyvendinti. Šis nutarimas liečia tik tuos asmenis, kurie pagal tarptautinių susitarimų sąlygas negalės būti atvežti į Vokietiją.

Drašiniančiai vertinamas tas faktas, kad Švedija yra persiuntusi 50 mil. kronų iš vokiečių reparacijų kaip ypatinga įmokėjimą reparacijai ir naujam apgyvendinimui tam tikrų nacių aukų grupių. Australijos vyriausybė sutikusi kas mėnesį priimti tam tikrą pabėgėlių skaičių.

Iki šiol 20 tautų yra pasirašiusios IRO statutą, iš jų 7-nios be jokių suvaržymų. Bet, kad IRO statutas įgytų galios, jis turi būti pasirašytas, be jokių suvaržymų, 15-kos vyriausybės, galinčių apmokėti ne mažiau kaip 75% IRO biudžeto.

IRO NEDAUG TURI LĖŠŲ

Frankfurtas (Dena). Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos paruošiamosios komisijos sekretorius Williamas H. Tuckas, pasikalbėjęs metu su amerikiečių kariniu gubernatorium Vokietijoje generolu L. D. Clay, pareiškė, jog su dabar turimais ištekliais IRO negalės rūpintis jos globoje esančiais 900.000 pabėgėlių ilgiau kaip ligi š. m. spalio mėn. galo. Didelis skaičius žydų pabėgėlių iš Rumunijos šiai organizacijai sudaro naują nepakeliamą apsvėrimą.

Tuckas toliau pareiškė, jog Jungtinės Amerikos Valstybės, skirdamos 160 milijonų dolerių metinį įnašą, dengia 46% visų administracijos išlaidų. Jis pasidžiaugė, kad Belgijos ir Prancūzijos vyriausybės su tinka priimti nemažą skaičių išvengtųjų.

Švedų diplomato dingimo paslaptis

Švedų diplomatas Raoulas Wallenbergas išgelbėjęs dešimtis tūkstančių Vengrijos žydų dingo be pėdsakų.

Kaip praneša žinių agentūra „Dena“, likimas jauno švedų diplomato Raoulo Wallenberg, kuris paskutinį kartą buvo 1945 m. sausio 17 d. Budapešte pastebėtas ir kuris, manoma, pateko į sovietų nelaisvę, pasakutiniū metu švedų visuomenės vėl gyvai diskutuojamas. Švedijos vyriausybė vėl kreipėsi į sovietų įstaigas, kad sužinotų kas su Raoulu Wallenbergu, išgelbėjusiu virš 20.000 Vengrijos žydų, atsitiko. Sovietai buvo užtikrinę, kad jis esąs dar gyvas ir geroje globoje Sovietų s-goje gyvenas.

Švedų knygų rinkoje neseniai pasirodė Rudolfo Philippo knyga, vaizduojanti Wallenbergą dingimo misteriją. Amerikietis Ralphas Wallace taip pat lankėsi porą kartų Švedijoje, kur suėjo į artimą kontaktą su švedų vyriausybės nariais, Wallenbergo šeima ir daugeliu kitų, kurie turėjo kokį nors ryšį su Wallenbergu arba turėjo žinių apie jį. Ka jis apie R. W. patyrė, aprašė „True“. Juo čia aš ir pasikliaunu.

Stockholmietis Raoulas Wallenbergas, Michigano universiteto auklėtinis, griuvančios Vengrijos maitisėje staigiai atsirado 1944 m. ir apsaugojo dešimtis tūkstančių žydų nuo mirties. Po to, taip pat staigiai ir paslaptingai dingsta.

Jo ginklai neskaityti, bet galingi: protekciniai pasai, išduoti švedų vyriausybės vardu, fantastiniai apsakri diplomatija, draša, moralinis didingumas, kuriam turėdavo nusilenkti net naciai. Tariamai būdamas švedų pasiuntinybės sekretoriumi, aprūpinęs JAV pinigais ir turėdamas slapta Švedijos karaliaus misiją, jis 32-jų metų švedas pasidarė legendarinis asmuo. Rusų okupuotas Budapeštas Wallenbergas vardu pavadino vieną gatvę, kad įamžintų jo vardą. Vienoje viešoje aikštėje stovi jo statula, vaizduojanti jį heroiskai mušanč svastika paženklintą sliubina.

Savo aktybią jaunystę praleido jis trijų kontinentų įvairiose valstybėse. Kilęs iš žy-

mios bankininkų šeimos, kuri plačiai žinoma šiaurės Europoje. Jo tėvas mirė dar prieš jam išvystant pasaulio šviesa. Jį auklėjo jo senelis, kuris buvo Švedijos ambasadoriumi Turkijoje ir Japonijoje. Buvo gabus kalboms ir išmoko rusiškai, ispaniškai, vokiškai, prancūziškai ir angliškai. 1935 m. baigė Michigano universitetą kaip architektas.

Iš JAV Raoulas vyksta į Capeloniną, P. Amerikoje; po to į Haifą, kur gauna tarnybą viename banke. Čia jis pirmą kartą patiria žydų tautos vargus. 1941 m. jis grįžta į Stockholmą ir gauna reikalų vedėjų vietą vienoje eksporto-importo bendrovėje, kuri daugiausiai prekiaavo su pietų ir vidurio Europa. Raoului daugelį kartų tenka aplankyti Budapeštą. Greit jis pažįsta miestą ir kraštą. Dar 1944 m. pradžioje nieko blogo 800.000 Vengrijos žydų nebuvo atsitikę. Bet jau kovo mėn. Vengrijos vyriausybė vokiečiai ketiama paėmė į savo rankas ir jau birželio mėn. 600.000 žydų buvo pasiūsta vergų darbams Vokietijon arba į gazo kameras Lenkijoje. Valstybės Departamentas iš Vašingtono paveda savo pasiuntinui H. Johnsonui Stockholme, kad padarytų žygių dėl neutralios Švedijos intervencijos Vengrijos žydų reikalui.

H. Johnsonas buvo girdėjęs apie Wallenbergą ir jie abu susitiko. Johnsonas pasiūlė jam JAV pinigine paramą ir jis, užsimaskavęs po švedų diplomato skraiste, turėjo vykti gelbėti Vengrijos pasmerktų mirti žydų. Kartu jis perspėjo, kad jeigu vokiečiai arba Vengrijos vyriausybė sužinotų apie jo misiją, niekas jo nebeišgelbėtų. Wallenbergas ilgai nedvejodamas sutiko.

Vos keletai dienų praslinkus jo misiją patvirtino karalius Gustavas ir Švedijos vyriausybė. Wallenbergas susidėjęs vengrų pogrindžio agentų sąrašus, užsirašęs sąjungininkams artimus Vengrijos vyriausybės narius, prieš nacių nusistačiusius skandavus Budapešte, ir dideles sumas pinigų, išvyksta į Budapeštą. Viename Stockholmo banke dar atidengia slapta sąskaitą sumoje 65.000 dol. jo dispozicijai. Tuos pinigus pervedė jam JAV karo pabėgėlių taryba

ir Jungt. Amerikos Valstybių žydų part. komitetas.

Liepos mėn. pradžioje Raoulas atvyksta į Budapeštą, kaip naujas švedų pasiuntinybės sekretorius. Jis randa, kad pasiuntinybė galetų tik 649 žydus aprūpinti taip vadinamais protekciniais pasais, kurių savininkai teoretiskai buvo jau po Švedijos suverenitetu. Papirkimais, sąjungininkų malonės pažadais už slapta pagalbą ir vien tik gražiais žodžiais Raoului pavyko gauti iš Vengrijos vyriausybės žmonių slapto pagalbos pažadų ir, nors ir labai sunkiai, jo išduotų protekto pasų pripažinimą. Tomis patiomis priemonėmis jam pavyko taip pat laikui saulaukti žydų deportavimą. Dirbdamas 20 valandų į dieną suieškojo ir išsinuomavo 32 pastatus, kuriuos paženklino pasiuntinybės ženklais. Tie pastatai turėjo tarnauti jo globojamų žydų apgyvendinimui.

Vieną anksčiau rytą suskambėjo telefonas ir jam pranešė, kad žydai varomi į Josephstadter geležinkelio stotį išvežimui į Lenkiją. Nuskubėjęs į tą vietą, rado pasmerktuosius stipriai saugomus ir, negalėdamas prie jų prieiti, kreipėsi į sargybinių viršininką klausdamas ar čia nėra žydų, kurie nau dojamai Švedijos apsauga. Prasiveržęs iki gyvulinį vagonų su pasmerktaisiais, šaukdamas vokiškai, prašė išeiti visus kalinius, kurie turi švediskus pasus. Išėjo kelios dešimtys. Po to jis, reikšmingai mojuodamas, vengriškai šaukė išeiti visus turinčius provizorius švedų dokumentus. Nelaimingieji suprato ir didelė minia apsupo jį. Tikėdamas, kad vokiečių karininkas nemoka skaityti vengriškai, Raoulas pasitenkino įvairiais vengriškais rašytais popieriais, kuriuos jis pripažino „švedų“ proviz. dokumentais. Tuo būdu jam pavyko tada išgelbėti apie 300 žydų, kuriems jis toliau išdavė švedų protekcinis pasus.

Wallenbergas atvykimas neliko Gestapo ir pronaciškai nusistačiusių vengrų nepastebėtas. Nužudyti neutralaus krašto diplomata buvo pavojinga; bet vokiečių agentai pavogė jo automobilį, statė jam pinkles ir per tariamus apiplėšimus mėgindavo surasti jo slapto dokumentus. (B. d)

Sovietų bažnytinė politika

Moskvos patriarchas Aleksejus, besilankdamas birželio mėn. pradžioje Bukareštę pranešė, kad ortodoksų bažnyčios esančios pakviestos ateinančių rudenį į bažnytinį susirinkimą Maskvoje. Ryšium su tuo apsilankymu politiniuose Rumunijos sostinės sluokniuose manoma, kad susirinkime bus dedamos pastangos atpalaiduoti graikų — katalikų bažnyčia nuo Romos. Patoje Sovietų s-goje milijonai anksčiau Lenkijai priklausančių Ukrainos ir Galicijos unitų, (t. y. katalikų, turį tas pačias bažnytines apeigas kaip ortodoksai, bet priklausančių nuo Romos) buvo valdžios priversti pripažinti Maskvos patriarchą savo aukščiausiąja bažnyčios galva. O Jugoslavijoje, jau seniai yra persekiojami katalikų dvasiškai; tikrosios persekiojimo priežastys pridengiamos kaltinimais dėl ankstyvės politinės veiklos. Visiems yra žinomas Agramo arkivyskupo Stepinaco nutėsimas. Pabaltijo kraštuose neleidžiama protestantams laikyti pamaldas.

Tuo tarpu Sovietų Sąjungoje, kaip tai neįstebėtina, ortodoksų bažnyčia randasi dabar daug geresnėje padėtyje, negu anksčiau. Atrodo, kad tai tiesa, nors gaunami pranešimai apie tikrąją padėtį yra labai įvairūs. Kremlius įsitikino, kad iš žmonių širdies negalima išrauti tikėjimo, nei bažnyčios persekiojimais, nei priešreliginiais sąjūdiais. Todėl jis pasirinko kitą politiką. Šiandien ortodoksų bažnyčia yra ne tik valdžios toleruojama, bet ir remiama. Bet šita elgesio negalima paaiškinti viduriniu komunistų ir valdžios pasikeitimu, o grynai politiniu manevru. Ortodoksų bažnyčia, kurios aukštieji dvasiškai vis išreiskia savo prietarimą naujai sovietų politikos linkmei, atrodo jokių būdu negalėjo išvengti pavojaus tapti priklausomai nuo valdžios. Kaip ten bebūtų, ji leidžia sovietams panaudoti savo

dvasinės galios reikšmę tam, kad pastarieji galėtų įgyvendinti savo pažiūras ir tikslus. Tai liečia ne tik pačios Sovietų s-gos, bet ir kitų Rytų Europos valstybių bažnyčias. Čia yra vėl atnaujintos senos caro laikų tradicijos.

Koksai — nors tiksliai ir taktiškai — pasikeitimas įvyko, sovietams pasižadėjus paremti tik ką naujai sukurtos rusų — ortodoksų Misijos tarybos tikslus! Šios misijos uždavinys yra platinėti ortodoksų tikėjimą tarp ne rusų tautybės Sovietų s-gos pi liečių, taip pat ir tarp mahometų bei pagonių. Misijai dideles sritis sudaro Toliųjų Rytų kraštai, kurie 1945 m. pateko sovietų valdžion. Vidurinėje Azijoje jau yra keturios ortodoksų vyskupijos, kurių net keli vyskupai yra vietinės kilmės. Bet Misijos taryba nori veikti ir už Sovietų s-gos ribų. Galų gale reikia paminėti Maskvos patriarchato pastangas paimti į savo rankas ortodoksų bažnyčių vadovavimą. Tos pastangos jau iš dalies yra pasiekios. Paryžiaus ir Chabino (Tolimųjų Rytų) metropolitai jau pripažino Maskvos patriarchą, kitose šalyse, kaip pav. JAV, prieita prie skilimų. Patr. Aleksejus žodžiais aiškiai nušviečia „panortodoksų“ bažnytinio susirinkimo slėpiamus tikslus: „Mes turime įsisamontinti, kad ortodoksų bažnyčia sudaro jėgą: todėl savaime suprantama, kad Rytų bažnyčios susijungiančios į vieną bendrą frontą, kurį niekas negalės nugaleti.“

Nėra abejonės, kad bažnytinės politikos išaištytymas, atitinkas Maskvos patriarchato tikslams, labai pastarnauja rusų social-revoliucionierių idėjų platinimui. Todėl politiniai stebėtojai turėtų atidžiai sekti Stalino veiklą ortodoksų bažnyčios atžvilgiu. (St. N.)

Auklėjimo klausimai tremtyje

Kad ir kaip yra pakitusios mūsų gyvenimo sąlygos, yra palikę tam tikras dėsningumas, natūrali gyvenimo eiga. Ir mūsų stovykliniam gyvenime randame ir individualizmo ir idealizmo ir įvairiausių rūšių psichologinių niuansų. Čia pat, tam nenormaliam susigrūdime, eina pilnas gyvenimas su šeimomis, mokyklomis, bažnyčiomis, organizacijomis. Čia pat auga ir bręsta naujas žmogus, jaunas lietuvis, kurį reikia auginti, auklėti ir išauklėti. Koks jis išaugs? Mes lygiai taip, kaip laikui negalime išauklėti susitoti, lygiai taip pat negalime sustabdyti paties gyvenimo eigos, kokia ji mūsų požiūriu bebūtų, normali ar nenormali.

Pedagoginių atžvilgiu, dabartiniu metu, mes atsistojame prieš labai didelę problemą: nenatūraliam laikui ir nenormaliose sąlygose mes privalome išauklėti moralinę asmenybę. Tas nenormalumas kyla iš laiko ir gyvenimo nepastovumo iš to, kad vietoj individualios kasdienybės mes esame priversti gyventi ne taip, kaip norėtume.

Auklėjimas vyksta įvairiais būdais. Pasyviai auklėja jauną žmogų visa jį supanti, plačiausia prasme suprata, aplinka, viskas i kam jaunas ir jautrus žmogus reaguoja, kas jam daro įspūdį: gamta, papročiai, tradicijos, kultūrinis gyvenimas, knygos, paprastoji kasdienybė ir tt. Aktyviai auklėja visi tie, kurie aktyviai kišasi į mažo ar jauno žmogaus poelgius, būtent: tėvai, mokykla, bažnyčia, organizacijos. Iš esmės pasyviają aplinką ir aktyviuosius auklėtojus yra labai sunku išskirti. Tam tikra prasme aplinką sudaro ir ta pati šeima, kurioje vaikas ir jaunuolis auga ir organizacija, kurioje jis yra ir bažnyčios mistika, visa tai, kas formuoja būsimąjo pilno ir ateities žmogaus charakterį. Tačiau tuose faktoriuose nėra dar aktyvaus įsikišimo, tai natūralūs auklėjimas. Tam tikra prasme aktyvieji auklėtojai pasyviają jauną žmogaus aplinką reguliuoja, pav., žiūrį, kur jį auklėtinis buvuoja, kur praleidžia didžiausią savo laiko dalį, su kuo jis draugauja, kokias knygas skaito ir pan. Tačiau net ir normaliais laikais nebuvo galima auklėtinio aplinkos sutvarkyti taip tiksliai ir tobulai, kad jos neigiamos įtakos nepajustų jaunas ir išpuodingas žmogus. Todėl aktyvieji pedagogai ne tik stengdavosi galimai pašalinti neigiamos aplinkos veikimą, bet ir nuo pat mažų dienų auklėdavo asmenybę, kuri sugebėtų valdytis ir taip pat valdytųsi patys neigiamos aplinkos veikimo atžvilgiu.

Dabartiniame stovyklų gyvenime aplinkos neigiamybė yra daug kartų didesnė, reikšmingesnė ir įtakingesnė jaunam žmogui. Šio vyklos suniveliovo iki maksimumo šeimos individualizmas.

Tačiau ir tokiam gyvenime didžiausia šeimos pareiga — išlaikyti individualumą. Reikia, kad jaunas žmogus jaustų moralinį savo šeimos varžą ir kad tikrasis ir nenugriaujamasis moralinis pastovumas yra likęs jo šeimoje, kur dar turi kampa, kuriame yra teisybė ir dar jis gali pailsėti. Tame šeimos kampe privalo gygti jaunas žmogus ir gyvenimo principiskumą ir idealizmą savo krašto atžvilgiu ir valingumą ir pareigos preciziją, ir darbo, bei gyvenimo tvarkos supratimą. Dėl to tėvai privalo patys pirmieji suintensyvinti aktyvųjį auklėjimą, suintensyvinti pedagoginį įsikišimą į jauno žmogaus gyvenimą, nes neigiamai ir nenatūrali aplinka jį yra daug labiau paveikusi. Tas tėvų kišimasis į jauno žmogaus poelgius privalo būti jautrus ir su-

prantęs. Reikia tėvams norėti suprasti savo vaikus, stengtis sekti ne vien jų gyvenimą, bet ir išgyvenimus, draugauti su jų draugais, stebėti, ką jie galvoja, kaip sprendžia įvairius gyvenimo problemas savo dideliame jaunystės nepatyrime ir nesupratime.

Tad pirmutinė tėvų pareiga yra laimėti savo vaikų pasitikėjimą, lygiai, kaip ir mokytojų ir įvairių kitų auklėtojų svarbiausias uždavinys laimėti auklėtinio pasitikėjimą. Pasitikėjimą jaunų žmonių tarpe kelia auklėtojų autoritetas. Dažniausia autoritetas kyla natūraliai. Auklėtojo autoritetą privalo kelti visi aktyvieji pedagogai, ta prasme, auklėjimo darbą jie privalo labai sutartinai dirbti. Ir didžiausia žala auklėjime vyksta tada, jei auklėjimo autoritetai tarp savęs nesutaria. Ne vien mokykla ir tėvai privalo būti auklėjimo kontakte, bet negalima žuoti nei bažnyčios, nei organizacijos autoriteto. Pagaliau ir organizacijos neturi teisės griauti viena kitų autoritetą. Jei jaunuojuomenės organizacijų yra daugiau ir jų tarpe nėra sutarimo pedagoginių atžvilgiu, jos dirba tikta destruktivų darbą.

APIE MODERNŲJĮ MENĄ

Spaudoje temos užėina bangomis. Koks nors pretekstas — visi laikraščiai pila ilgiausius straipsnius ta pačia tema. Praėjo kuris laikas — visa užmiršta.

Naujausioji tokia tema yra modernusis menas. Pasakė žodį kaltintojai, pasakė žodį gynėjai, o dar norisi ir pašaliesni savo trigrasį prikišti.

Visų pirma, modernusis menas visai nėra toks jau modernus (turiu galvoj lietuviškai, jį, ir būtent, p. A. Dargio). Taip sakau ne todėl, kad jis Vakarų Europoje priklausytų jau beveik prie klasikų, bet dėl to, kad turimi malonumą turėti prieš akis nuotrauką vieno apie 1000 m. nutapyto knygos piešinio, kuriam tada negrėsė pavojus būti suplėštam, arba užteptam (kaip dabar kartais atsitinka vokiečių, net anglų muziejuose su garsių modernistų paveikslais) dėl to, kad jis — nenatūralus (koks baisus nusikaltimas — leisti veikti fantazijai!).

Minimas piešinys vaizduoja žalia aureole apsuptą evangelistą Luką, sėdintį ant vairojyktės. Jis mato antgamtiškas vizijas ir jas apsaoko žmonijai. Karalius Dovydas, pranašai ir angelai debesų ratu apsupa Išganymo Pranašo simbolį. Spinduliais tryksta ant jų dieviškoji šimintis ir aidabriniais upeliais nuteka žemyn, kenčiančiom žemėn.

Tais laikais dvasia ir fantazija dar buvo laisva, nesuvaržyta mokslo, civilizacijos ir technikos. Ir žmonės mokėjo suprasti bei įvertinti „nenatūralius“ paveikslus.

Vėliau gimė moksliškoji dvasia. Menininkai nebe taip krepė dėmesį į besiveržiančias vidujines jėgas, o atsidavė mus su pančios aplinkos išorinių žymių pavaizdavimui (kai kas sako, kopijavimui). Pereito šimtmečio viduryje šis dvasiškas nusikurimas pasiekė aukščiausią tašką. Po to prasidėjo priešpūlimas. Nustelbtos vidujinės jėgos prasišverė, nesuvaldomai ir išgašdinančiai ir nesuprantamai visiems, kurie gyvena praėjusių laikų papročiais. Taip naujasis menas susidūrė su masės pasipriešinimu, kuri pasiliko užsidariusi tiesioginiam jausmo išsireiškimui (plg. Dr. G. Herzberg. Vorgestern und Heute. „Fr. N. Presse“).

Daugelis sako, koks čia menas, jei negražu, jei objektas nepažįstamas? Ar galiu sa-kyti, kad kinų kalba negraži, jei jos nemoku?

Kiekvienis tėvai yra prigimties pedagogai. Tačiau to dar mažai. Tremtis per daug uždavinį auklėjimo darbe yra pastatiusi. Todėl ir visį auklėtojų daugiau širdies ir kropštumo turi savo darban įdėti.

Salia to viso, jaunas žmogus yra netekęs ir intereso, kuris yra jaunystės ugnis ir gyvenimo prasmė. Stai tad auklėtojai privalo jame ugdyti ir forsuoti veikimo intereso. Interesas, ka nors gyvenime sukurti, nuveikti, interesus dėl savo tikslo vargti, jo intensyviai siekti yra stovyklos gyvenime ir tremtyje išblėsęs dėl ateities netikrumo. Tačiau jaunas žmogus negali be intereso ir aktyvaus darbo to intereso tikslui gyventi. Jis negali dirbti, jei nuolatine abejonė jį kankina.

Vienas didžiausių pedagoginių tremties uždavinių yra be lietuviškos aplinkos išauklėti jauną lietuvių patriotą, idealistą. O Lietuvos vaizdas blėsta tremties jaunimo tarpe, tą vaizdą reikia išryškinti, atkurti, konkretizuoti. Jaunimui jis turi būti idealus ir romantiškai gražus. Kaip kad ausrininkams ano meto patriotinis išieitis taškas buvo praeities Lietuva be ydų ir nege-

rovių, taip ir dabartiniam jaunimui tremtyje nepriklausomos Lietuvos vaizdas tegali būti šviesus ir be ydų, nesvarbu, ar viena ar kitą laisvosios Lietuvos dešimtmetį minėtume. Ne jaunam žmogui kritikuoti ir objektyviai spręsti buvusių santvarkų negeroves, tedarai tai subrendę žmonės, o nuskrįsautoje tremties jaunystėje nepriklausoma Lietuva tegali likti šviesiausias idealas, kurio siekti jaunam žmogui privalo tarnauti visi jo veikimo interesai ir visi sugebėjimai.

Dėl viso to, dėl to, kad jaunas žmogus tremtyje negali turėti nei laimingos jaunystės, kad jis neturi natūralios aplinkos nuotaikos, auklėtojas jį reikia ypatingai globoti. Nesugadintas yra auklėtinis tremtyje kaip dažnai apie jį galvojame, bet nelaimingas. Už tai ir prieti prie jo sunkiau, ir suprasti jį sunkiau. O suprasti auklėtojas jį reikia ir dovanoti jam reikia bent mažą dalį to, ko baisiai daug jis yra netekęs; nesvarbu, ar tais auklėtojais būtų tėvai, mokykla, bažnyčia ar organizacijos. Jų glaudumas stovyklose yra didesnis vietos prasme, jų glaudumas ir jų intensyvumas privalo būti didesnis ir auklėjimo prasme. Tuo būdu tremties auklėjimo darbas pasiektų didesnių rezultatų.

A. N.

Atstatė Žalgirio paminklą, bet sugriovė istoriją

Po pirmojo pasaulinio karo Krokuvoje lenkai buvo pastatę paminklą atžymėjimui didelio lietuvių — lenkų laimėjimo prieš kryžiuočių ordoną. Šis didingas paminklas buvo pastatytas Žalgirio mūšiui prisiminti ir pagerbti jungtinės lietuvių — lenkų kariuomenių laimėjimus.

Vokiečiams užėmus Krokuva, šis paminklas buvo nuverstas ir pamatai išgriauti.

Dabar tas paminklas vėl atstatytas. Bet prie jo iškaltas visai kitoks užrašas. Lietuva ir Vytautas užmiršti. Parašyta tik, jog „slavų vieningumas sutriuškino kryžiuočių ordono galybę...“ („Sandara“ Nr. 28).

ISPILDE APZADUS

Kairas (Dena). Etiopijos imperatorienei laike abisinų — italų karo, bėgdama iš savo krašto, pasižadėjo Etiopijos karališkąją karūną paaukoti šv. Panelės bažnyčiai Betlejejuje, jei ji kada nors galėtų sugrįžti į Etiopijos sostą.

Praėjusį ketvirtadienį jos specialią misiją perdavė karališkąją karūną minėtai Betlejaus bažnyčiai.

Su organizacija mes apskritai neturime laimės — kol ji sukombinuojama, visa jau privatų asmenų padaryta. Ir jei dabar atsirastų koks privatus asmuo, literatūros mėgėjas, svetimų kalbų žinovas, pasitartų su privatu leideju ir bendrom jėgom sėstų prie darbo, — nebereikėtų mums dejuoti dėl šios reikiančios spragos kultūrinėje reprezentacijoje.

APIE ATVIKSCIAJĄ REPREZENTACIJĄ

Lietuviai iš seno žinomi, kaip svingiai ir vaisingi žmonės. Senovėje, būdavo, lietuvis jei dirba, žemė dreba, bet jei po darbo švenčia — net motutė ganta stebis. Pirmoji dalis šio įpročio dabar kaip ir pranykus, dėl to antroji vis keroja.

Jei i lietuvių tremtinių stovyklą, gyvenančią pagal dietą, nemirk ir negyvenk! atvyksta žymesnis svečias, savaite prieš atvykimą jau pradeda organizuoti „kukli“ arbatale. Jei komitetas reprezentacinioje sandėliuose pakankamai neranda, paelgetau ja iš gyventojų, ponitūs porą dienų paprakaiuoja prie kepinų — ir gaunamos vaisės, kurias išvydę Unnos direktoriai ir šiaip įtakingi vyrai išplečia akis („ne jau tai patys DP, nuolat besiskundžiai alkiu?“) ir, grįžę namo, visomis keturiomis stoja už dypukų normos sumazinimą.

Suprantamas noras pasireprezentuoti iš gerosios pusės, bet jei esame, mandagiai tariant, elgetos, tai ir reprezentuokimės taip Nieko sau būtų elgetiška reprezentacija — ateiti su fraku ir briljantais ir prašyti išmaldos!

Tam tikromis aplinkybėmis ir dorybė virsta yda, šiuo atveju net gana didelė, nes sudaro mūsų lankytojams visiškai neteisengą ir mums nenaudingą mūsų aprūpinimo vaizdą.

Amerikiečių pulkininkas Dr. Newmann, karinės valdžios aukštas pareigūnas, patiekdaves savo svečiams vokiškus kortelinius pietus. Ar negeriau ir mums būtų pavaišinti aukštuosius lankytojus savo, tikrąja norma — katilo sriuba ir pasirodyti tikrajame apdare — žaliose DP kelnėse, negu vaizduoti sočius ir patenkintus, bet pro forma dejuojančius ponus? O toks vaizdas iš priėmimų, turbūt, visada susidaro.

Ar ilgai dar dėl tūstybių pamėgimo bloginsime savo padėtį kitų akyse — tų, nuo kurių toji padėtis priklauso?

V. Kelkis

LAISVOS PASTABOS

O kad masės nesupranta moderniojo meno, visai natūralu. Masė niekad nesupranta individų, kurie labiau prasišverę priekin, negu jį pati. Juos ji pradeda suprasti ir įvertina tik praėjus dešimtims metų nuo jų mirties.

Beveik visi žmonės nori matyti, prie ko pripratę — i visa, kas nauja, žiūrims su nepasitikėjimu. Kas modernu, nepripažįstama; o tik tai, kas jau įprasta, ką žinome ir visuomenė įvertino, kaip „tobula ir kas jau istoriškai pašvestas (plg. Dr. Franz Roh. Ueber den Bildungsduenkel „N. Ztg.“)

Kokį skandalą sukėlė pirmas neilnuotas romanas, pirmą realistinę dramą, o dėl pirmo cilindro buvo net byla iškelta! Valsas kadaise buvo laikomas per moderniu ir nepadoriu šokiui — prieš jį buvo kovojama, kaip dabar prieš modernųjį meną.

O vis dėlto naujasis menas nugalės, kaip visuomet jaunatvė nugalė senatvę ir šviežios jėgos alsuojančias amžių dulkėmis.

APIE SAVE LAIKANTĮ MODERNIŲ „MENU“

Moderniojo meno vardas skaudžiai nukenčia dėl tarp perlų pasitaikančių pelų, nuo ko betgi nebuvo apdrausta net ir visų archajiškiausioji meno srovė. Laikas pelus sutrins, o perlai liks amžiams, kaip Rafaelis liko, o tukstanciai jo amžiaus dailininkų užmiršti.

Nerėikia manyti, kad visa, kas tik nenatūralu ir neįprasta, yra modernusis menas. Tad kas gi jis?

Menininkas nekuria pagal laiko madą ar pobūdį, bet galvoja, rašo, piešia, komponuoja taip, kaip jam kvėpta. Jei tada sukuriamas kas nors tikro ir vaisingo, tai jau iš savęs yra modernu, t. y., parodo naujojo laiko ypatingus savitumus.

Jei mūsų dabartiniai dailininkai pašo „nenatūraliai“, jie dėl to nekalti — jie negali kitaip! Ne gabumų jiems trūksta, kaip tūlas mano, bet vidinės jėgos verčia juos kurti taip, o ne kitaip. Rembrandtas kurdamas vadovavosi tom vidinėm jėgom ir buvo niekieno neįvertintas — o dabar? Nejučiomis prisimena M. Liuterio žodžiai: „Hier stehe ich. Ich kann nicht anders. Gott helfe mir.“

Jei dailininkai taikytųsi piešti pagal senąją madą, jie būtų suvaržyti, būtų savotiški kaip ir amatininkai. Kūrybos negajima užmaiti ant kurpaliaus ir pasiūti. Taip daromi batai, bet ne menas.

Kitą vertus, neužgincijamai atsiranda tokių, kurie, pasinaudodami, kad masė moderniojo meno nesupranta, o žinová jį dievina, pabando ir patys pabūtį menininkais, žinoma, moderniais. Tie ponai jau amatininkai, o ne menininkai.

Mėno žinová turėtų publikai nurodyti, kur grūdai, o kur pelai. Kritika yra ne tam, kad ką nors iškelti dangun ar nugramzdinti pragaran, bet kad atskirti, kas tikra, kas ne.

Mėno atžvilgiu (ne tikta tapybos) visuomenės tiesiog baisiai nesorientuojama, atsiliekama nuo laiko. Dėkinga darbo dirva kritikams!

APIE KULTURINĘ REPREZENTACIJĄ

Nežinau, kuri likimo deivė lėmė, kad lietuviai visada atsilieka per pusę pėdos nuo brolių latvių. Ar nebūsimė tikta mes patys toji deivė?

Tokios mintys iškyla, kaip įvadas i temą: kultūrinė reprezentacija. Nenoriu kartoti žinomų faktų, bet leiskite paklausti —

Amerikos lietuviai 12-toje vietoje

Amerikos lietuvių laikračiai paduoda žinių apie išeinančius JAV-bėse svetimomis kalbomis laikraščius. Pirmas laikraštis svetimoje kalboje pasirodė Germantown, Penn. 1739 metais. Per 200 metų visą laiką pirmavo vokiečių spauda, tik dabar surinktomis statistikos žiniomis 1946 m. pirmoje vietoje atsistoję ispanų spauda.

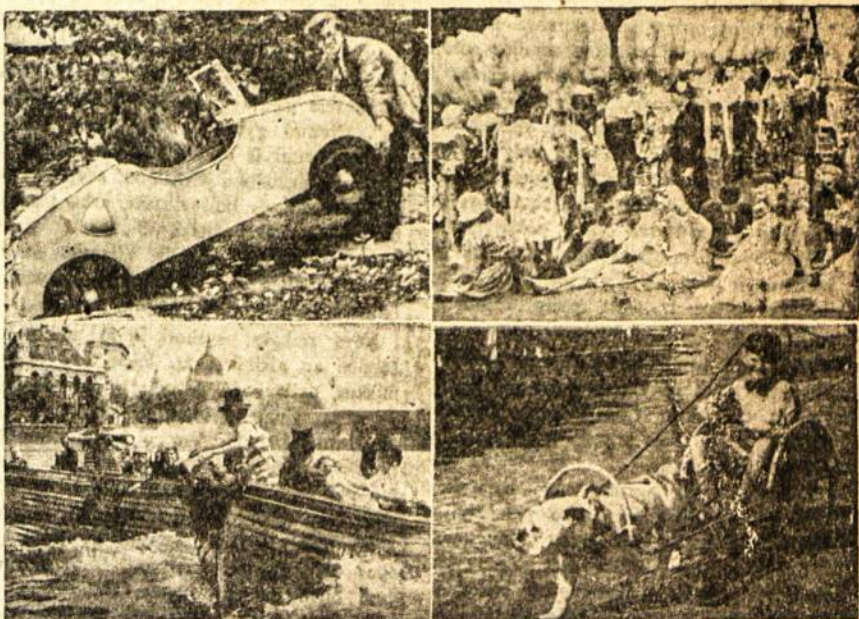
1946 m. JAV-bėse iš viso buvo leidžiami 1.010 svetimomis kalbomis laikraščių; kas sudaro 5,6% visų 17.831 laikraščių ir leidinių, išleistų 1946 metais.

Pagal kalbą šie 1.010 leidiniai skirstosi taip:

1. ispanų	130
2. vokiečių	115
3. italų	102
4. lenkų	79
5. žydų	56
6. vengrų	54
7. čekų	52
8. prancūzų	43
9. švedų	42
10. norvegų	33
11. slovākų	31

12. lietuvių	28
13. graikų	26
14. portugalų	23
15. suomių	20
16. armėnų	17
17. danų	17
18. rusų	17
19. ukrainiečių	15
20. kinų	14
21. hebrajų	14
22. kroatų	13
23. arabų	12
24. karpātų-rusų	12
25. slovėnų	12
26. olandų	9
27. japonų	9
28. rumunų	6
29. bulgarų	4
30. serbų	4
31. albanų	2
32. estų	2
33. latvių	2

ir t. t.

PASAULIO ĮVAIRENYBĖS PAVEIKSLUOSE

Viršuje iš kairės: anglas Ralph Arthur sukonstravo mažą automobilį, kuris sveria tik 175 kg ir gali važiuoti i val. 50 km. greičiu. 2. Belgų tautinių šokių grupė su savo tradiciniais rūbais dalyvavo Londone įvykusiame tautinių šokių konkurse. Apačioje iš kairės: du anglų jaunų rašytojai broliai Rowland, Temzės upėje senoviskais papročiais suruošė dvikovą. 2. Stockholme suruošė šunų parodose įvyko buldogų lenktynės. Čia viena iš „lenktyninkių“ matome startuojant. (Dena-Bild)

RIMAS KEMEKLIS

Tremtinių atstovus berenkant

L. T. B. Vyriausiasis Tremtinių Komitetas paskelbė rinkimus į tremtinių atstovų suvažiavimą. Rinkimai vyks rugpjūčio mėn., gi pats suvažiavimas šaukiamas rugsėjo mėn. viduryje. Šie rinkimai ir suvažiavimas labai svarbūs tremtiniams. Pati Lietuviai Tremtinių Bendruomenė turi tikslus:

„Esančiai Ištremine Lietuviai tautos daliai sveikai ir pajėgiai išlaikyti, lietuvių vardui saugoti, lietuvių tremtinių švietimui tvarkyti, profesiniam pasirušimui ir specializacijai vykdyti, tautiniam solidarumui ir darbo meilei ugdyti, tremtinių globojančioms įstaigoms bei administracijai talkinti ir tuo keliu naujam gyvenimui nepriklausomoje tėvyneje ruošti“.

Kaip aiškiai ir gražiai pasako Lietuviai tremtinių bendruomenės statuto įžanga.

GI Tremtinių atstovų suvažiavimas yra svarbiausias Tremtinių Centro organas, kurio pagrindinis uždavinys:

Sąjungininkų valdomose Vokietijos arityse esantiems lietuviams tremtiniams jungti ir globoti, jiems paramos teikti, jų kultūrinis reikalus tenkinti, jiems centriniuose sąjungininkų valdžios ir tremtinių globos įstaigose atstovauti, apylinkių ir apygardų organų veiklai prižiūrėti ir derinti“.

Be to Tremtinių Atstovų suvažiavimas renka Vyriausiąjį Tremtinių Komitetą, Vyriausiąjį Tremtinių Kontrolės Komitetą, taria kitus labai svarbius tremtiniams klausimus. Tr. Atst. suvažiavimas absoliutine visų posėdžio atstovų balsų dauguma gali pareikšti Vyriausiajam Tremtinių Komitetui ir atskiriems jo nariams nepastatymą.

Be abejonės šis Tremtinių Atstovų suvažiavimas išsklaidys ir svarstys Vyr. Komiteto pajamų ir išlaidų apyskaitą, tremtinių teisių, laikino įkurdinimo, švietimo ir kultūros, socialinės globos, spaudos, meno, sporto ir daugybę kitų labai svarbių reikalų. Todėl ypač svarbu, kad juo geriausiai tremtinių veikėjai būtų pastatyti į atstovų kandidatus ir pačiuose rinkimuose, kad dalyvaudų juo didesnis tremtinių skaičius. Kandidatai į suvažiavimo atstovus turi būti gilaus demokratinio nusistatymo.

Atstovų rinkimai vyksta demokratinio būdu t. y. laisvu, tiesioginiu, lygiu, slaptu balsavimu, proporcingąja sistema, metant kortele ir uždaras urnas. Rinkti gali nuolat rinkimų apylinkėje gyvenantys tremtiniai, ne jaunesni 21 metų ir neįtraukti į neturinčių balso apylinkės tremtinių sąrašą už kriminalinius nusikaltimus ar už kenkimą Lietuvos išlaisvinimui. Atstovų gali būti kiekvienas pilnaties lietuvis tremtinys, ne jaunesnis 25 metų. Vienas atstovas renkamas nuo 1.000 tremtinių. Rinkimus vykdo Apygardų Komitetų paskirti 3 narių rinkimų komisija, kuri skelbia ne vėliau kaip prieš 7 dienas atstovų rinkimų laiką, vietą ir tvarką. Rinkimų apylinkės sudaro taip pat Apygardų Komitetai. Be rinkimų atstovų suvažiavime pilnaties dalyvauja Vyr. Tremtinių Komiteto nariai.

Ukrainiečių opera Hanau stovykloje

Tremtinių kolonijose iki šiol gana gražiai reiškėsi meniniai ansambliai ir dramatiniai kolektyvai. Gi opera tremtyje rečiau tebuvo girdima. Hanaviečiai jau seniai laukė atvykstant Detmoldo lietuvių operos, de, iki šiol nebuvo lemta jos sulaukti. Šių didžiųjų lūkesčių metu į Hanau užklysta Miuncheno ukrainiečių operos kolektyvas, su savimi atsiveždamas net trijų operų repertuarą, būtent „Toskà“, „Madame Butterfly“ ir operetę „Cigonų Baronas“.

Sis ukrainiečių operos kolektyvas sudarytas iš Lvovo ir Charkovo operos aktorių. Gi Miuncheno vokiečių operos orkestras daliai padeda atstogomis, mielai šiam kolektyvui talkininkauja.

Visų trijų operų spektakliuose hanaviečiai nebetilpo gan erdvoje armijos salėje, kas rodo gyvą susidomėjimą operomis.

Savaime suprantama, kad skrajojanti opera suranda daug nenugalimų kliūčių, kurios dažnai įneša žymų trūkumą ir į pačius pastatymus. Pačios dekoracijos labai atitiko scenos didį ir šviesų blogas derinys blankino žavius operų pastatymus.

Tačiau aktorių puiki vaidyba, gilus įsijautimas ir stipri balsinė medžiaga atkūrė puikias scenas ir teikė pasigrozėtiną įspūdį.

Ypatingai paminėtina „Cigonų Baronas“, kur kolektyvų pavyko pasiekti pačio stipriausio vaidybinio lygio. Operų choras neįsivaizdavo, tačiau gana stiprus ir skrajojantys operai pakankamas.

Šio kolektyvo apsilankymu hanaviečiai DP ir vietos vokiečiai liko patenkinti ir ukrainiečių operą išlydėjo su dėkingumu.

Labai norėtusi, kad ir mūsų opera kada nors užklystų į šią didžiąją DP stovyklą.

Jurgis Janušaitis

KOMP. VLADAS JAKUBENAS VĖL KONCERTUOJA

Rugpjūčio 12–13 d. d. Blombergio lietuvių menininkų grupė, solistai Mofiekaitienė ir Kovelis, akomponuojant komp. VI. Jakubėnui, koncertavo Kasselio lietuvių ir

Dabartinis Vyriausiasis Komitetas dirba nuo 1946 metų kovo mėn. pradžios. Per pusantrų metų daug kas padaryta, nugalėta daug milžiniškų kliūčių sunkiausiose veikimo sąlygose, daug pasidaryta tremtinių gerovei ir bendrajai mūsų tautos atečiai. Bet taip pat dar daug liko neuveiktų darbų ir ypač iki šiol nepasisekė pilnai įteisinti Lietuviai Tremtinių Bendruomenę ir išspręsti taip opius lietuvių tremtinių laikino įkurdinimo klausimus. Šie reikalai dar vis daugumoje vykdomi užsienio darbo jėgos medžiotojų pripuola, ir tiek jiems naudinga akcija, išsilaikanti iš tremtinių masės visų geriausias jėgas. Pradėjus tremtinius globoti naujai IRO organizacijai turės būti ir šie klausimai esminiai paliešti, apsvaistyti ir išspręsti. Tremtinių balsas čia privalo turėti lemiamos reikšmės. Dar vis neuž-

baigtieji tikrinimai-screeningai turi būti pagaliau baigti, o jeigu vykdomi, tai tik sprendžiamai dalyvaudant pačių tikrinamųjų atstovams ir su efektingąja apsigynimo tvarka.

Vyr. Tremtinių Komitetas ir šiais klausimais suvažiavimo atstovams padarys plančius pranešimus ir bendromis jėgomis bus galima svarstyti ir spręsti taip opius tremtiniams reikalus.

Todėl, šis suvažiavimas ypač svarbus. Būtina jam tinkamai pasiręmti, pravesti tiksliai atstovų rinkimus, visiems pilnaties tremtiniams, gyvenantiems stovyklose ir už stovyklų ribų, dalyvauti aktiniais rinkimuose, išrinkti tinkamiausius atstovus ir pō to suvažiavime iškelti ir sekmingai išspręsti svarbius tremtinių organizacijos, buitines, kultūros ir laikino įsikurdinimo klausimus.

ANTPUOLIS PRIEŠ PABALTIEČIUS

S. m. liepos mėn. vidury vakariniai švedų laikraščiai paskelbė apie sensacingą špionazą, kurį, kaip paskui iš tų pačių laikraščių paaiškėjo, varą pabaltiečiai. Pasipylė sensacingos žinios: estai turį Svedijoje slapta vyriausybę, leidžią nelegalius pogrindinius laikraščius, gauną iš Amerikoje gyvenančių pabaltiečių didesni pinigų sumas propagandai prieš sovietus ir pan. Policija ėmė ieškoti įskųstų nusikaltėlių. Buvo suimti aštuoni latviai (nors daug rasė apie estus), tarp jų keli kultūrininkai, kaip latvių archeologas Dr. Ginters. Kaip paskui paaiškėjo, viskas buvo prasimanytas; jokios vyriausybės, laikraščių legalūs ir viešai parduojami, siųstos pinigų sumos buvo šalpos reikalams ir ejo per Svedijos Raudonąją Kryžį. Iš visos to baisios bylos rezultatas išėjo bergždis: areštuotas buvo vienas jaunas latvis jūrininkas, bet visai ne šioje istorijoje. Mat, š. m. pradžioje jis buvo iš Svedijos išprasytas, o dabar vėl sugrįžo ir nelegaliai apsigyveno Svedijoje.

Koks buvo šios provokacijos tikslas, sunku pasakyti, bet tik tiek reikia pridurti, kad nei visuomenė, nei spauda neliejo tulžies prieš pabaltiečius, priešingai — juos teisingai ir gynė. Štai ką š. m. liepos 29 d. švedų dienraštis „Svenska Dagbladet“ didelis pabaltiečių gynėjas prof. Birger Nerman savo straipsnyje „Antpuolis prieš pabaltiečius“ rašo:

„Šiomis dienomis neramumas buvo apėmęs pabaltiečius pabėgėlius. Išsita į eilę tarp jų daugelis iš į vadovaujančių sluoksnių, buvo suimti, o spaudos patiose vedamos skiltyse buvo pilna žinių apie kažkokį „špionazą“, „egziliinę vyriausybę“, „pogrindinius laikraščius“ ir t.t.

Bet visa byla susitraukė beveik į nieką. Vienas po kito buvo paleisti visi suimtieji ir pagaliau suareštuotas tebuvo tiksliai vie-

nas jūrininkas, kadangi jis, anksčiau iš krašto išsiųstas, nelegaliai sugrįžo vėl atgal. Taigi buvo areštuotas visai už ką kitą. „Egziliinė vyriausybė“ pasirodė tik smeigu padaro šmėkla, o „pogrindiniai“ laikraščiai visai vieši ir legalūs.

Telieka tik nusistebėti iš tos pigios aferos: kas inspiravo valdžios organus griebtis to istoriškos reakcijos? Iš kokių drumzlių šaltinių sėmė laikraščiai savo fantazijas? Daugelis švedų nori paaiškinti juos klausimus.

Tą patį vakarą, kada vyko suėmimai, turėjau progos dalyvauti viename subuvime, suruoštame Pabaltiečių Humanitarinės Sąjungos Stockholme. Ten latvių arkivyskupas Dr. T. Grinbergs buvo ne tik savo tautiečių bet ir estų bei lietuvių kolonijoms pagarbiai sutiktas. Tai buvo neužmirštamas susirinkimas. Senelis prelatas, einąs 77 metus, vadovauja humanitariniam darbui tarp savo tautiečių vakarų Vokietijoje, buvo ką tik Lunde (Svedijoje) įvykusio pasaulinio liuteronų konvento pagerbtas išrenkant jį į vykdomąjį komitetą. Jis tarė taurius ir paguodos kupinus žodžius benamiams, o kai jis spaudė kiekvieno ranką, jautė turtum geras tėvas laimina savo vaikus. Visą susirinkimą gaubė ramumas, rimtis ir atsargumas. Man, kiek anksčiau tą pačią dieną būnant liudininku, kaip buvo suimtas (nor ir labai humaniškai) vienas iš pabaltiečių kultūrininkų, turėjusių šiose iš kilmės dalyvauti, dingtelėjo galvon, koks psichologinis nesusipratimas apkaltinti tuos puikius, žmones kažkokiais, kad ir politiniais, nusikaltėliais.

Tą patį rami ir pagarbi nuotaika visada supa pabaltiečių kuklias iškilmes. Dažnai jos pasibaigia dainomis. Išsitas valandas jie gali semtis stiprybės unisono dainuodami savo tautines dainas. Vargiai ar kuriai nors kitai tautai daina tiek daug reiškė, kiek pabaltiečiams; yra net sakoma, kad daina tas tautas pagimdė. Priespaudai spaudžiami ir varginami, užmirštieji jie ieškojo dainoje, ir beginkliai, bet nepalaužiami dvasioje, jie išdainavo savo tautas.

Pabaltiečių pabėgėlių elgesys Svedijoje tebūna pavyzdys visiems. Ramiai sau įsijungę jie į savo likimą, ir labai retai arba niekada nepasigirsta nusiskundimų iš jų lūpų; o jie tačiau yra praradę savo tėvų žemę ir viską, ką turėjo, o koks didelis jų skaičius matė savo draugus žudomus arba išvežamus nežinomam likimui. Energingai jie ėmėsi darbo naujame krašte, dažnai visai kitose srityse, negu kad buvo pasirovę.

„Sandara“ (Nr. 28)

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ IR REFORMATŲ SVEIKINIMAS

Lietuvių evangelikų-liuteronų ir evangelikų reformatų jaunimo atstovai susirinkę 1947 m. liepos mėn. nuo 26 iki 28 d. Niendorfe, sveikina Vyr. Lietuvii Tremtinių Bendruomenę iš šios Baltijos pakrantės. Šiame suvažiavime, kuriame dalyvavo apie 140 atstovų iš visų trijų vakarinių zonų stovyklų, iš jų išmestų ir į jas nepatekusių, buvo svarstomi bažnytiniai ir tautiniai klausimai, būtent, ieškota ir siekta nustatyti lietuviškajam evang. jaunimui darbo gaires, kad jis nenustotų savo dvasinių turtų ir nenutoltų nuo savo bažnyčios ir tautos. Suvažiavimo antroji diena baigta lauzo ir himnu prie šniokščiandies Baltijos, kuri mūsų širdis jungė su tėvyne Lietuva. (pas.) Suvažiavimo prezidentas. (LTB)

Lietuvių, latvių ir estų Vyr. Komitetų atstovų pasitarimas

S. m. rugpjūčio mėn. 5 d. įvyko eilinis pabaltiečių Vyr. Komitetų atstovų pasitarimas, kuriame pasikeista informacijomis einamaisiais reikalais. Buvo apsvaistytas prancūzų vyriausybės susitarimas su amerikiečių zonos karine vadovybe dėl DP verbatim darbams į Prancūziją. Nepavykus pirmam verbatimui dėl DP baimės būti atiduoties sovietams, dabar Prancūzijos Vyriausybė užtikrina DP asmeninį saugumą. Nė vienas DP nebūsiąs išduotas sovietams. Sutartys sudaromos vieneriems mėnams. Jai pasibaigus, norį galėsią vykti į prancūzų kolonijas arba jas pratešti. Vaziuoti galima su šeimomis, kurios suprantamos plačia prasme: tėvai, broliai, seserys etc. Jas galima atsikviesti po 3 mėnesių. Darbas numatomas žemės ūkyje, pramonėje ir anglių kasyklose. Nenorį dirbti bus gražinti į amerikiečių zoną. Selekcijos centras bus Eppingen, prie prancūzų zonos. Įdomus dalykas yra tas, kad šiuo metu esą apie 30% ūkių išnuomojama su visu inventoriumi, ir juos galėtų išsinuomoti DP ir savystoviai ūkininkai. Atlyginimas kaip prancūzų darbininkams. Nusistatyta prašyti atitinkamus organus pasiųsti DP tautybių delegaciją į Prancūziją vietoje susipažinti su sąlygomis ir tada pareikšti savo nuomonę.

Konstatuota, kad belgai nevykdo to sutarties su darbininkais punkto, kuriuo draudžiama darbininkams pardavinėti ir kreditą alkoholinius gėrimus. Rysium su tuo, pasi- reiškia nepageidaujamų ir darbininkams žalingų pasekų. Nutarta šiuo reikalu kreiptis į belgų atitinkamus organus.

Kai dėl verbatim darbams į Olandiją, rasta, kad olandų siūlomos sąlygos mums nepriimtinos.

Ivairioms valstybėms pradėjus verbuoti tik rinkinius DP, kyla klausimas, ką daryti su pasilikusiais invalidais, seneliais ir kitais nedarbingais. Tą opų klausimą nutarta kelti kiekviena proga IRO, karinės valdžios ir kitose šalpos ir globos tarpt. organizacijose.

Isaiskinimui būsimą screeningo klausimo ir gavimui atsakymo į anksčiau įteiktą memorandumą, nutarta pasiųsti visų trijų Vyr. Komitetų atstovų delegaciją pas vyr. amerikiečių zonos IRO direktorių Heidelberge. — (LTB).

Kai dėl verbatim darbams į Olandiją, rasta, kad olandų siūlomos sąlygos mums nepriimtinos.

Ivairioms valstybėms pradėjus verbuoti tik rinkinius DP, kyla klausimas, ką daryti su pasilikusiais invalidais, seneliais ir kitais nedarbingais. Tą opų klausimą nutarta kelti kiekviena proga IRO, karinės valdžios ir kitose šalpos ir globos tarpt. organizacijose.

Isaiskinimui būsimą screeningo klausimo ir gavimui atsakymo į anksčiau įteiktą memorandumą, nutarta pasiųsti visų trijų Vyr. Komitetų atstovų delegaciją pas vyr. amerikiečių zonos IRO direktorių Heidelberge. — (LTB).

LIETUVIŲ VYKIMAS ANGLIJON IR KANADON

Ligi š. m. liepos 1 d. į Angliją jau buvo išvykę 2.850 lietuvių DP, o su moterimis ligoninių darbams, kurios išvyko jau pernai — apie 3.100. Rugpjūčio mėn. britai numato išvežti kas savaitę po 1.000 moterų ir 500 vyrų; kadangi iš pabaltiečių tiek nevedusių moterų suverbuoti negalima, verbuojamos ir kitų tautybių moterys. Netrukus verbavimą pradės ir prancūzų, o kiek vėliau ir JV zonos.

Seimų vežimas esąs numatomas rugsėjo mėn., tačiau tai dar netikra. Atrodo, kad dėl gyvenamųjų būstų krizės Anglijoje seimų vežimas bus nedidelės apimtys.

Tarp išvykstančių į Kanadą DP pirmiausia lietuviai; jie noriau imami. Britų zonoj dar verbuojama 1.330 nevedusių vyrų 20–40 m. amžiaus, imami tvirčiausi ir sveikiau si vyrai, nes paširinti yra iš ko. Netrukus bus verbuojama į Kanadą 400 moterų namų ūkio darbams tarp 18–32 m. amžiaus. (E)

Ministerio Žadeikio laiškas

S. m. pradžioje Vyr. Komitetas buvo kreipėsi į ministerį Žadeikį mūsų tremtinių įkurdinimo JAV reikalu. Neseniai (24.7) gautas iš jo toks atsakymas:

„Dėdės Samo imigracijos įstatymų siena tebėra tampriai užrakinta. Tiesa, per tą laiką rimtų ir daug pastangų daroma, kad vartus atidaryti, bet šio krašto Kongresas pasirinko delsimo taktiką ir galutinį sprendimą Straton Bill atrodo atidės iki sausio mėn. 1948 m. Tai, žinoma, didelė nelaimė tremtinių gyvenime, kai teks trečią žiemą kęsti šaltį ir alkį. Kadangi Dėdės Samas pasirodė toks „pavyzdingas“, tai nėra ko daugiau laukti iš kitų kraštų susirūpinimo tremtinių atveju. Nors pasaulis turi progos įsitikinti, kad lietuviai tremtiniai, laikinai praradę savo Tėvynę, nesutiks repatrijuotis kas reikštų praradimą savo gyvybės, o vistik laukiamą lyg stebuklo, kad tremtinių nuotaika pakitės, ir kad vakariečiams todėl beteks ir mažiau rūpestio ir mažiau išlaidų. Iš Kongreso tribūnos ir spaudos dažnai tenka girdėti tremtiniams priekaištų, būtent: kad, išleidžiant naujus imigrantus,

bus išleista didelis šmotas komunizmo. Be abejo, yra nesamonių kalbėti apie komunizmą Pabaltijo tautų tarpe; bet ar galima tą patį patvirtinti apie kitas tautybes, tik Jus ten vietoje galėtumėt tą mįslę išaiškinti. Kaip ten nebūtų, nors tremtinių įkurdinimo reikalas šiame krašte yra patekęs į nepalankias žnyples, betgi neabejojama, kad žmoniskumas ims viršų, nors kelis mėnesius ir teks dar palaukti. (LTB).

PADEKA

Gerbiamam stovyklos Gydytojui p. J. Jankauskiui reikiu nuosirdžiai padėką už išgydymą kankinuso mane apie pusantrų metų laiko skrandžio sutrikimo.

Tik Gydytojo nenuilstama rūpestingumo ir nuosirdaus savo darbui atsidavimo dėka esu pasveikusi. Linkiu Gydytojui pasisekimo, o jo gydomiems — mano džiaugsmo.

Eleonora Gantautienė
Wolterdingen, 1947 m. rugpjūčio 16 d.

MINTIS

„The Thought“ Lithuanian Newspaper Authorized by Headquarters European Command Civil Affairs Division • Appears 3 times weekly • Editor — in — Chief and authorised licensee: J. Vasaitis • Printed by Druckerei- und Verlagsgesellschaft e.G.m.b.H., Memmingen

Vyr. Redaktorius — leidėjas J. Vasaitis Redaktoriai: Henr. Zemelis ir VI. Balsys Leista Vyr. JAV kariuomenės būstinės Europoje • Laikraštis išeina antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais • Prenumerata mėn. RM. 10.—, atskiras numeris RM. 1.— • Prenumerata į JAV ir Angliją su persiuntimo išlaidomis RM. 15.— mėn. Einam. sąskaita Volksbank Memmingen, e.G.m.b.H. Nr. 9149 ir Postcheckkonto München 14210.

Adresas: „MINTIS“, (13b) Memmingen, Schranneplatz 6. Laiskas: Memmingen, Postfach 110.

Redakcija nesunaudoja rankraščių nesaugo • Honoraras mokamas tik nuolatiniams bendradarbiams iš anksto susitarus • Pirmąjį skelbimą, tik iš anksto už juos apmokėjus • Skelbimai iki 10 petito eilučių RM. 20.—, toliau už kiekvieną eilutę po RM. 1.50. • Redakcijos ir administracijos kalbamios valandos kasdien, išskyrus šventadienius 9–12 val. ir 14–17 val. • Red. ir administracijos telef. Nr. 2677.

PAIESKOJIMAS

Agnes Gilis-Girskaitė, 3131 So. Emerald Ave, Chicago 16. Ill. ieško:

pusseserės sūnaus kun. Antano KRINCIAUS — Vegerių klebono; kun. Albino ZRODZDZIO, Barzdu, Sakų apskr., klebono ir kun. Jono KALVAICIO. Minėtieji asmenys arba žinantieji apie jų likimą prasme atsilepti tiesiog ieškotojos adresu arba pranešti „Minties“ redakcijai.